

ETELÄISET KUMPPANIT

Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvat Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, Palestiina, Syyria ja Tunisia. Naapuruuspolitiikka koostuu EU:n ja kymmenen kumppanimaan kahdenvälisistä toimista sekä alueellisesta yhteistyöjärjestelystä eli Välimeren unionista. Eteläisen naapurialueen kansannousujen vuoksi EU vahvisti vuonna 2011 naapuruuspolitiikkaan kuuluvaa tukeaan demokratiakehitykselle. Euroopan naapuruuspolitiikkaa tarkistettiin myös vuonna 2015.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 8 artikla
- SEU:n V osasto: EU:n ulkoiset toimet
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 206–207 artikla (kauppa) ja 216–219 artikla (kansainväliset sopimukset).

VÄLINEET

Assosiaatiosopimukset muodostavat oikeudellisen perustan EU:n kahdenvälisille suhteille Algerian, Egyptin, Israelin, Jordanian, Libanonin, Marokon, palestiinalaishallinnon ja Tunisian kanssa. Ennen kuin Syyrian hallitus vuonna 2011 alkoi käyttää väkivaltaa mieltään osoittavia kansalaisiaan vastaan, Syyrian kanssa oli parafoitu assosiaatiosopimus, mutta sitä ei koskaan allekirjoitettu. EU:n ja Libyan välistä puitesopimusta koskevat neuvottelut keskeytettiin helmikuussa 2011, eikä niitä ole vielä käynnistetty uudelleen.

Euroopan naapuruuspolitiikan puitteissa EU ja sen eteläiset kumppanit (Libyaa ja Syyriaa lukuun ottamatta) ovat hyväksyneet kahdenvälisiä toimintasuunnitelmia, kumppanuuden painopisteitä tai assosiaatio-ohjelmia. Niissä vahvistetaan ohjelmat poliittisten ja taloudellisten uudistusten toteuttamiseksi sekä lyhyen ja keskipitkän aikavälin ensisijaiset tavoitteet, jotka koskevat kolmesta viiteen vuotta. Nämä toimintasuunnitelmat ilmentävät EU:n ja kunkin kumppanin tarpeita, etuja ja valmiuksia, ja niissä pyritään kehittämään demokraattisia, sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja osallistavia yhteiskuntia, edistämään taloudellista yhdentymistä ja koulutusta, kehittämään pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja maataloutta sekä helpottamaan ihmisten liikkumista yli rajojen.

Toimintasuunnitelmat rahoitetaan yleensä Euroopan naapuruusvälineestä (ENI) ja muista alakohtaisista välineistä. Tukea annetaan myös Euroopan investointipankin

ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin myöntämällä lainoilla. Lisäksi EU pyrkii edistämään eteläisten kumppaneidensa markkinoille pääsyä ja yhteistyötä niiden kanssa muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevissa asioissa. Marokon ja Tunisian kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja pitkälle menevistä ja laaja-alaisista vapaakauppasopimuksista (DCFTA). Liikkuvuuskumppanuuksia on solmittu Marokon, Tunisian ja Jordanian kanssa, ja Libanonin kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja. Lukuisia hankkeita toteutetaan parhaillaan näissä puitteissa ja erityisesti vuonna 2016 käynnistetyn [liikkuvuuskumppanuusjärjestelyn](#) mukaisesti. Lisäksi muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevia alueellisia ja kahdenvälisiä aloitteita rahoitetaan [EU:n Afrikka-hätärahaston](#) Pohjois-Afrikan osioista Algeriassa, Egyptissä, Libyassa, Marokossa ja Tunisiassa. [EU:n Syyria-erityisrahastosta](#) (Madad-rahasto) tarjotaan tukea Syyrian pakolaisille, sisäisesti siirtymään joutuneille henkilöille ja paikallisyhteisöille Libanonissa, Jordaniassa ja Egyptissä.

Välimeren unioni, joka perustettiin vuonna 2008 Euro–Välimeri-kumppanuuden uudistamiseksi, tarjoaa puitteet alueelliselle yhteistyölle EU:n jäsenvaltioiden ja 15 Välimeren maan välillä, mukaan lukien kymmenen eteläistä kumppania.

NYKYTILANNE

A. Algeria

Algeria on merkittävänä alueellisena toimijana ja tärkeänä energiantuottajana EU:n keskeinen kumppani eteläisellä naapurialueella. Assosiaatiosopimus tuli voimaan vuonna 2005. EU ja Algeria hyväksyivät [kumppanuutensa yhteiset painopisteet](#) assosiaationeuvostossa maaliskuussa 2017. Kumppanuuden painopisteissä vahvistetaan poliittisten toimien ja tiiviimmän yhteistyön uudistetut puitteet, joissa keskeisiä ovat i) hallinto ja perusoikeudet ii) sosioekonominen kehitys ja kauppa iii) energia, ympäristö ja ilmastonmuutos iv) strateginen vuoropuhelu ja turvallisuusvuoropuhelu sekä v) inhimillinen ulottuvuus, muuttoliike ja liikkuvuus.

B. Egypti

EU:n ja Egyptin suhteita säätelee assosiaatiosopimus, joka on ollut voimassa vuodesta 2004. EU:n ja Egyptin assosiaationeuvosto hyväksyi tarkistetun Euroopan naapuruuspolitiikan puitteissa heinäkuussa 2017 EU:n ja Egyptin kumppanuuden painopisteet. Vaikka kaikki assosiaatiosopimuksen osat pysyvät edelleen voimassa, [kumppanuuden painopisteillä](#) – jotka EU ja Egypti määrittivät yhdessä – korvataan toimintasuunnitelma ja sillä ohjataan kumppanuutta kaudella 2017–2020. Tällä kaudella keskeisiä ovat i) talouden nykyaikaistaminen, energiakestävyys ja ympäristö ii) sosiaalinen kehitys ja sosiaalinen suojelu sekä iii) hallinto, vakauden lisääminen ja moderni demokraattinen valtio.

C. Israel

EU:n ja Israelin suhteet ovat kattavat, ja niitä vahvistavat tiiviit talous- ja kauppasuhteet ja tekninen yhteistyö. Vuoden 2000 assosiaatiosopimuksen jälkeisinä vuosina suhteet kehittyivät dynaamisesti, ja useilla aloilla ne ovat laajentuneet merkittävästi. EU:n ja Israelin välinen toimintasuunnitelma, joka hyväksyttiin vuonna 2005, perustuu yhteisiin arvioihin, joita ovat demokratia, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeusvaltioperiaate ja perusvapaudet, ja toimintasuunnitelmalla edistetään Israelin integroitumista unionin

toimintapolitiikkoihin ja ohjelmiin. Vuonna 2009 EU päätti, että suhteiden nostaminen uudelle tasolle edellyttää edistymistä Lähi-idän rauhanprosessissa. Yhteistyö kuitenkin jatkuu [Euroopan naapuruuspolitiikan vuoden 2005 toimintaohjelman perusteella](#), ja ohjelman voimassaoloa on jatkettu vuoteen 2020 asti.

D. Jordania

EU pitää Jordaniaa tärkeänä kumppanina, jolla on vakauttava rooli Lähi-idässä. Toukokuusta 2002 lähtien voimassa ollut EU:n ja Jordanian välinen assosiaatiosopimus on näiden kahdenvälisen suhteiden oikeudellinen perusta. Euroopan naapuruuspolitiikan mukainen toimintasuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2012 ja uusista [EU:n ja Jordanian välisen kumppanuuden painopisteistä](#) ja kokonaissuunnitelmasta sovittiin joulukuussa 2016. Euroopan naapuruuspolitiikassa Jordania on ensimmäinen Välimeren alueen kumppanimaa, jonka kanssa EU on saanut päätökseen ns. pitkälle edistyneen maan asemaan johtavat tekniset neuvottelut. Lokakuussa 2014 EU ja Jordania käynnistivät liikkuvuuskuumppanuuden. Jordania sai kaksi makrotaloudellista rahoitusapupakettia (vuonna 2013 myönnetty ensimmäinen paketti, joka oli määrältään 180 miljoonaa euroa, ja joulukuussa 2016 toinen paketti, joka oli määrältään 200 miljoonaa euroa). Jordania, jossa on yli 655 000 syyrialaista pakolaista, saa tukea Syyrian kriisin vuoksi perustetusta Euroopan unionin alueellisesta erityisrahastosta (Madad-rahasto). Syyrian pakolaiskriisin vuoksi Jordanielle myönnettävään tukeen liittyen EU ja Jordania muuttivat assosiaatiosopimusta [lieventääkseen alkuperäsääntöjä](#), joita sovelletaan jordanalaisiin viejiin kaupankäynnissä EU:n kanssa.

E. Libanon

Suhteet perustuvat vuodesta 2006 voimassa olleeseen EU:n ja Libanonin väliseen assosiaatiosopimukseen, [EU:n ja Libanonin välisen kumppanuuden painopisteisiin](#) ja kokonaissuunnitelmaan, josta sovittiin marraskuussa 2016. Heinäkuussa 2017 pidetyssä EU:n ja Libanonin assosiaationeuvoston kokouksessa sovittiin, että liikkuvuuskuumppanuussopimuksen allekirjoittamiseen tähtääviä keskusteluja jatketaan. EU tukee Libanonin yhtenäisyyttä, vakautta, itsenäisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta erityisesti naapurimaan Syyrian yhä huonommaksi käyvän tilanteen vuoksi. Libanonissa, jonka asukasluku on 4,4 miljoonaa, on tällä hetkellä noin miljoona rekisteröityä syyrialaista pakolaista. Libanonille myönnetään tukea Madad-rahastosta.

F. Libya

Gaddafin hallinnon kukistumisen jälkeen Libya on ollut ajautumassa sisällissotaan tilanteessa, jota leimaavat monimutkaiset poliittiset, alueelliset, yhteiskunnalliset ja heimoihin liittyvät jakolinjat. Libya on myös Sahelin alueen kauttakulkumaa ihmiskaupassa ja tavaroiden salakuljetuksessa. EU on pyrkinyt tässä tilanteessa avustamaan libyalaisia vakaan ja kaikkien osapuolten osallistumisen mahdollistavan valtion perustamisessa. EU tukee YK:n sovittelutoimia vihamielisyyksien lopettamiseksi ja pitää diplomatian keinoin virallisesti yhteyttä libyalaisiin ja alueellisiin toimijoihin. Libyalla ei ole assosiaatiosopimusta tai muuta sopimusta EU:n kanssa, mutta maa on oikeutettu rahoitukseen Euroopan naapuruusvälineestä. Vuodesta 2016

[EU:n Afrikka-hätärahastosta on myönnetty lähes 135 miljoonaa euroa muuttajien suojelemiseen Libyassa.](#)

G. Marokko

Marokon suhteet EU:hun ovat eteläisten kumppaneiden kehittyneimpiä. Assosiaatiosopimus on ollut voimassa vuodesta 2000, ja uusi naapuruuspolitiikan mukainen toimintasuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2013. Marokolle myönnettiin ”pitkälle edistyneen maan” status vuonna 2008, mikä ilmentää voimakkaita pyrkimyksiä lujittaa EU:n ja Marokon yhteistyötä ja tukea edelleen taloudellisia ja poliittisia uudistuksia. EU:n ja Marokon liikkuvuuskumppanuus käynnistettiin kesäkuussa 2013. Neuvottelut [viisumimenettelyn helpottamista ja takaisinottoa](#) koskevista sopimuksista sekä pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta ovat käynnissä. Lisäksi vuonna 2014 tuli voimaan uusittu kalastussopimus. Euroopan unionin tuomioistuimen kahden äskettäisen tuomion perusteella EU voi panna täytäntöön sopimuksensa Marokon kanssa, mutta näitä sopimuksia ei sovelleta Länsi-Saharaan.

H. Palestiina

EU on palestiinalaishallinnon tärkein taloudellinen tukija, ja sen myöntämä ohjeellinen kahdenvälinen rahoitus on noin 300 miljoonaa euroa vuodessa. EU:n tuen yleistavoitteena on auttaa muodostamaan elinkelpoinen, itsenäinen ja demokraattinen sekä Israelin ja muiden naapureidensa kanssa rauhanomaisesti ja turvallisesti rinnakkain elävä Palestiinan valtio. EU:n suhteet palestiinalaishallintoon perustuvat oikeudellisesti vuonna 1997 tehtyyn [väliaikaiseen assosiaatiosopimukseen kaupasta ja yhteistyöstä](#). EU ja palestiinalaishallinto ovat allekirjoittaneet naapuruuspolitiikan mukaisen toimintasuunnitelman, joka tuli voimaan vuonna 2013. Samana vuonna EU tarjosi Israelille ja tulevalle Palestiinan valtiolle erityistä etuoikeutettua kumppanuutta, jonka myötä molemmat osapuolet saisivat ennennäkemätöntä taloudellista, poliittista ja turvallisuusalan tukea, jos lopullisesta tulevasta statuksesta päästään sopimukseen.

I. Syyria

Sen jälkeen kun Syyrian hallitus alkoi maaliskuussa 2011 käyttää väkivaltaa sitä vastustavia mielenosoittajia vastaan, EU on kohdistanut Syyrian hallitukseen jatkuvasti tiukentuvia rajoittavia toimenpiteitä. Kaikki EU:n ja Syyrian hallituksen kahdenväliset yhteistyöohjelmat on keskeytetty. EU tukee kaikkien osapuolten välisiä rauhanneuvotteluja, joiden tavoitteena on syyrialaisien johtama poliittinen siirtymäkausi. EU on tärkein avunantaja Syyrian kriisissä, ja EU ja sen jäsenvaltiot [ovat myöntäneet kollektiivisesti](#) yli 16,9 miljardia euroa humanitaarisena apuna ja kehitysapuna sekä taloudellisena tukena ja vakauttamistukena. [EU:n Syyria-erityisrahasto](#) hallinnoi suurinta osaa syyrialaisia pakolaisia vastaanottaville naapurimaille annettavaa muuta kuin humanitaarista apua. Tällä hetkellä rahaston varojen kokonaismäärä on 1,7 miljardia euroa. Neuvosto hyväksyi 3. huhtikuuta 2017 [Syyriaa koskevan EU:n strategian](#). Tämän strategian mukaisesti EU on isännöinyt kolmea Syyrian ja sen lähialueiden tulevaisuutta tukevaa konferenssia. Ensimmäinen järjestettiin huhtikuussa 2017, ja sen puitteissa kansainvälinen yhteisö [sitoutui](#) myöntämään 5,6 miljardia euroa, joilla rahoitetaan Syyrian kriisinhallinnan humanitaarista apua, selviytymistoimia ja kehitystoimintaa vuonna 2017. Toinen järjestettiin huhtikuussa 2018, ja sen yhteydessä osallistujat [sitoutuivat](#) myöntämään

3,5 miljardia euroa vuodeksi 2018 ja lisäksi 2,7 miljardia euroa kaudeksi 2019–2020. Kolmas järjestettiin 12.-14. maaliskuuta 2019, ja sen puitteissa [sitouduttiin](#) myöntämään 6,2 miljardin euron rahoitus vuodeksi 2019 ja tehtiin lähes 2,1 miljardin euron arvoiset monivuotiset sitoumukset vuodeksi 2020 ja sen jälkeiseksi ajaksi. Humanitaariset tarpeet ovat yhä erittäin akuutteja. Yli 11 miljoonaa syyrialaista tarvitsee humanitaarista apua, ja maan rajojen ulkopuolella oleskelee yli 5,6 miljoonaa syyrialaista pakolaista.

J. Tunisia

Tunisian vuoden 2011 vallankumouksesta lähtien EU on tukenut maan demokratisoitumista poliittisesti, taloudellisesti ja teknisesti. Kahdenvälisen suhteiden oikeudellisena perustana on edelleen assosiaatiosopimus, joka on ollut voimassa vuodesta 1998. Vuonna 2012 EU ja Tunisia sopivat saavutetun edistymisen johdosta ”etuoikeutetusta kumppanuudesta”, johon sisältyy yksityiskohtainen [toimintaohjelma](#) vuosiksi 2013–2017. Heinäkuussa 2018 EU–Tunisia-assosiaationeuvosto hyväksyi keskeiset suuntaviivat [EU:n ja Tunisian etuoikeutetulle kumppanuudelle kaudeksi 2018–2020](#). Tunisia ja EU käynnistivät maaliskuussa 2014 liikkuvuuskumppanuuden, joka johti neuvottelujen aloittamiseen [viisumimenettelyn helpottamista ja takaisinottoa koskevista sopimuksista](#). [Neuvottelut pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppasopimuksesta](#) hyväksyttiin, ja ne ovat meneillään. Vuosien 2011 ja 2016 välisenä aikana EU:n tuki Tunisialle oli 2 miljardia euroa (1,2 miljardia avustuksina ja 800 miljoonaa euroa makrotaloudellisena rahoitustukena). EU on sitoutunut lisäämään avustuksina myönnettävää rahoitustukeaan 300 miljoonaan euroon vuonna 2017 ja säilyttämään kauden aikana myönnettävän rahoituksen tason vuoteen 2020 saakka. Tunisiassa tammikuussa 2014 hyväksytty yhteisymmärrykseen perustuva uusi perustuslaki sekä parlamentti- ja presidentinvaalien onnistunut järjestäminen loka–joulukuussa 2014 ja kauan odotettujen kunnallisvaalien järjestäminen toukokuussa 2018 olivat tärkeitä edistysaskeleita.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti osallistuu täysipainoisesti Euroopan naapuruuspolitiikkaan. Ulkoasiainvaliokuntansa välityksellä se seuraa Euroopan naapuruuspolitiikan täytäntöönpanoa, erityisesti ENP:n vuotuisten edistymiskertomusten ja ENP:n arviointien osalta. Valiokunta seuraa poliittista tilannetta kumppanimaissa säännöllisissä keskusteluissa hallitusten korkean tason virkamiesten, asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien kanssa. Budjettivaltansa kautta parlamentti vaikuttaa suoraan Euroopan naapuruusvälineelle myönnettyihin määrärahoihin. Parlamentin hyväksyntää on vaadittu kaikkien assosiaatiosopimusten tekemiseen eteläisten kumppanimaiden kanssa. Myös kaikille uusille kauppasopimuksille, kuten tuleville pitkälle meneville ja laaja-alaisille vapaakauppasopimuksille Marokon ja Tunisian kanssa, on saatava parlamentin hyväksyntä.

Säännönmukaisia kahdenvälisiä suhteita eteläisten kumppanimaiden parlamenttien kanssa ylläpidetään [pysyvien valtuuskuntien](#) kautta. Näin suhteet Marokon parlamentin kanssa nostettiin uudelle tasolle, kun perustettiin parlamentaarinen sekavaliokunta vuonna 2010. Tunisian kanssa perustettiin parlamentaarinen sekavaliokunta vuonna 2016 ja Algerian kanssa vuonna 2018. Parlamentaariset

suhteet Syyrian kanssa on keskeytetty sisällissodan takia, ja myös Libyan tämänhetkinen tilanne estää parlamenttien väliset suhteet. Alueellisesti parlamentti osallistuu Välimeren unionin parlamentaariseen edustajakokoukseen, joka pitää vuosittain yhden täysistunnon ja useita valiokuntien kokouksia. Viimeisin täysistunto pidettiin [Strasbourgissa 13. ja 14. helmikuuta 2019](#), jolloin parlamentti luovutti puheenjohtajuuden Turkin kansalliskokoukselle. Parlamentti on osallistunut useaan EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntaan eteläisissä kumppanimaissa, viimeksi Libanonissa (parlamenttivaalit) ja Tunisiassa (kunnallisvaalit). Parlamentti on myös tarjonnut tukea Marokolle ja Tunisialle, jotka ovat sen demokratian tukemiseen liittyvän ohjelman kaksi ensisijaista kohdemaata.

María Álvarez López
04/2019

